

Lessuggesties bij **De kleine heks**

Over het verhaal:

Samen met haar raaf Abraxas woont de kleine heks diep in het bos. Ze kent nog niet alle heksenkunsten uit haar hoofd. Daardoor nemen de andere heksen haar niet serieus en mag ze niet meedoen aan hun bijeenkomst op de Bloksberg. Daar wil de kleine heks verandering in brengen. Ze zal die bergheksen, bosheksen, moerasheksen, nevelheksen, onweersheksen, windheksen, knoestheksen en kruidenheksen eens wat laten zien!

Maar het duurt nog wel even voor ze het heksen onder de knie heeft – en tot die tijd haalt ze heel wat streken uit. Ze helpt de een, plaagt de ander en rolt van het ene avontuur in het andere.

Over de auteur:

Otfried Preussler (20 oktober 1923 – 18 februari 2013) werd geboren in Reichenberg in Bohemen (Duitsland). In 1942 werd hij, onmiddellijk na zijn eindexamen van de middelbare school als soldaat ingezet aan het oostfront. Na de oorlog en vijf jaar Russisch krijgsgevangenschap verhuisde Preussler naar Beieren, waar hij tot 1970 onderwijzer was. Daarna wijdde hij zich volledig aan het schrijven.

Van de kinderboeken van Otfried Preussler zijn wereldwijd zo'n 50 miljoen exemplaren verkocht. Er verschenen meer dan 300 vertaalde uitgaven van zijn boeken in meer dan 50 landen. De auteur werd met vele literaire prijzen bekroond, onder meer de Eichendorff Literaturpreis. Ook kreeg hij een titel als professor en een *Bundesverdienstkreuze* Eerste Klasse in de Beierse Maximiliaansorde voor Wetenschap en Kunst. In 1972 werd de auteur voorgedragen voor de Hans Christian Andersenprijs.

Meer informatie:
www.lemniscaat.nl

Lessuggesties bij de vakken/vakonderdelen: taal, handenarbeid, dramatische expressie, muziek, argumentatieleer

Thema's: anders zijn, heksen, verzet, dieren, examen doen

Lessuggesties:

Doelgroep: De kleine Heks is geschikt om voor te lezen vanaf zes jaar en om zelf te lezen vanaf acht jaar. Deze lessuggesties zijn geschikt voor kinderen van groep 3 en hoger.

Tijdsinvestering: Vanaf een half uur tot een uur.

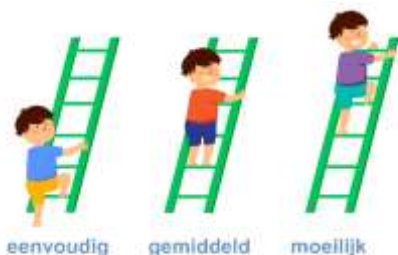
Uitvoering:

A- Inleiding:

Toon de omslag van De kleine heks (oorspronkelijke versie of filmversie) en vraag uw leerlingen waar zij denken dat het verhaal over gaat. Wat voor heks zal het zijn, een boze of een aardige? Waarom denken uw leerlingen dat? Lees nu de achterflaptekst maar laat de laatste zin weg. Vraag uw leerlingen of ze benieuwd zijn naar het verhaal van De kleine heks en begin met voorlezen van het eerste hoofdstukje. Misschien smaakt het naar meer en leest u verder maar anders is er vast één van uw leerlingen die het boek graag van u overneemt om te lezen.

B- Uitvoering:

Maak een selectie uit de volgende mogelijkheden.

Mogelijkheid 1: Leesverslag

- Laat uw leerlingen een eenvoudig leesverslag maken. Een bruikbaar formulier daarvoor vindt u in bijlage 1 (vanaf 8 jaar).

Mogelijkheid 2: Voorlezen

De kleine heks leent zich uitstekend voor voorlezen. Organiseer een wekelijks voorleesmoment bijvoorbeeld op de vrijdagmiddag. Eventueel kunt u de eerste keer beginnen met het tonen van de trailer van bioscoopfilm *De kleine heks*. Die trailer vindt u [hier](#)

Mogelijkheid 3: Een heksenboekenlegger maken

Maak een heksenboekenlegger.

Nodig voor de boekenlegger:

een stuk karton als sjabloon voor de delen, gekleurd papier, plakooegjes (Hema), stift. In bijlage 4 vindt u een sjabloon van de verschillende onderdelen. Uitleg vindt u verder onder de volgende [link](#).

Mogelijkheid 4: De wereld van De kleine heks

- Het heksenhuisje van De kleine heks staat 'eenzaam en ver weg in een heel groot bos'. Hang/zet in het lokaal dingen die de sfeer oproepen van het verhaal. Brainstorm met uw leerlingen wat er nodig is. Maak en verzamel de benodigdheden. Vergeet ook niet om knuffeldieren her en der te plaatsen. U kunt hierbij verder heksenhoeden en spinnenwebben maken. Bij mogelijkheid 5 vindt u een beschrijving voor het maken van de hoeden, spinnenwebben maakt u bijvoorbeeld van kastanjes met prikkers en wol.

Mogelijkheid 5: Het heksenexamen

De kleine heks moet een heksenexamen afleggen. Eens zien of jullie dat ook kunnen.

- Lees uw leerlingen het hele verhaal voor of laat het hen zelf lezen.
- Maak eventueel eerst heksenhoeden. Hoe u dat doet, vindt u [hier](#). Maak er ook één voor uzelf en zet die op als u het examen afneemt.
- Schrijf de volgende vragen op een vel A3 papier (het liefst zwart) en rol dit papier op als een vel perkament. Bind er een lint om heen dat u plechtig los knoopt wanneer u het examen af neemt.

- Zorg dat het heel stil is in de klas, bij een examen horen serieuze omstandigheden. Stel nu de volgende vragen en laat uw leerlingen er schriftelijk antwoord opgeven. Eventueel kunt u hier een examenformulier voor ontwerpen.
- Aan het eind last u een pauze in en gaat u zelf (of met een examencommissie) de antwoorden controleren. Natuurlijk is iedereen geslaagd. Vier tot slot een eigen geslaagden-heksenfeest met toverballen en gruwelsappen.
- In bijlage 2 vindt u een sjabloon voor een heksendiploma.

Mogelijke examenvragen:

- Hoe oud is *De kleine heks*?
- Hoe heet de raaf uit het verhaal?
- Wanneer wordt het grote heksenfeest gehouden?
- Waar wordt het grote heksenfeest gehouden?
- Hoe heet de boze petemoei van *De kleine heks*?
- Raad eens: hoeveel heksensoorten worden er in het boek genoemd?
- Waarom wil *De kleine heks* zo graag dansen op het grote heksenfeest?
- Wat is de straf van de opperheks voor *De kleine heks* als ze toch op het grote feest verschijnt?
- Waar gaat *De kleine heks* een nieuwe bezem kopen
- Hoe helpt *De kleine heks* de oude dametjes die geen hout mogen rapen van de boswachter?

Mogelijkheid 6: Teken het huisje van *De kleine heks*

Het kleine huisje van de heks heeft een prachtig scheefgewaaid dak, een schuine schoorsteen en rammelende luiken. Tegen de achterkant was een bakhuisje aan gebouwd want zonder een bakhuis kon de kleine heks niets beginnen.

Teken het huisje van de kleine heks

- Leg uit wat een bakhuis (of stookhok) is.

Mogelijkheid 7: Met welk dier wil je praten?

De kleine heks praat graag met haar raaf Abraxas. Met welk dier zou jij graag praten? Waarom? Wat zou je willen zeggen? Wat zou je aan het dier willen vragen? Wil jij de taal van het dier spreken of moet het dier mensentaal kunnen verstaan?

Schrijf een verhaaltje waarin je antwoorden geeft op de vragen. Het verhaaltje moet op ongeveer een half blaadje van je schrift passen.

Mogelijkheid 8: Carnaval der dieren

- De kleine heks organiseert een carnaval met de dieren van het bos. Neem dit idee als basis voor een les over het muziekstuk Carnaval van de Dieren van Camille Saint-Saëns. Achter deze [link](#) vindt u het muziekstuk. Kunnen uw leerlingen de betreffende dieren uit de afzonderlijke delen raden? Geef ze een lijstje met de dieren en laat ze bij elk nieuw stukje kiezen welk van de dieren ze horen. Vertel wel dat er ook een paar rare bij zitten. Laat uw leerlingen vooral ook beargumenteren waarom ze een bepaald dier denken te horen, dit stimuleert ze nog meer om goed naar de muziek te luisteren.
- Deze opdracht kunt u ook doen wanneer uw leerlingen nog te jong zijn om te kunnen lezen. Print in dat geval plaatjes van de dieren uit het muziekstuk.

De dieren zijn achtereenvolgens:

- Leeuw
  - Kippen en hanen
  - Snelle dieren zoals paarden
  - Schildpadden
  - Olifant
  - Kangaroo
  - Vissen in een aquarium
  - Dieren met lange oren (ezels)
  - Koekoek
  - Vogels in een volière
  - Pianisten
  - Fossielen
  - Zwanen
- U kunt uw leerlingen ook op de muziek laten bewegen. Mogelijk ziet u in hun bewegingen de sfeer van de muziek of eigenschappen van de dieren terug.

Extra: [Lesbrief](#) over het Carnaval der Dieren

Mogelijkheid 9: argumenteren voor jonge kinderen

- Maak kaartjes van 3 bij 7 centimeter. Maak er drie (of naar keuze meer) van een afwijkende kleur. Zet op de drie afwijkend gekleurde kaartjes de themawoorden: De kleine heks; het heksenbos; Walpurgisnacht. Op de overige kaartjes zet u woorden uit onderstaand schema. Schud de kaartjes door elkaar en laat uw leerlingen kaartjes zoeken die bij één of meer van de themawoorden passen. Bij elke beslissing moeten ze hun keuze beargumenteren. Er zijn steeds meerdere keuzecriteria mogelijk. Probeer hierbij de kwalificatie *goed* of *fout* te vermijden maar in plaats daarvan uw leerlingen in de richting van een helder argument te leiden.

Raaf	Petemoei Rommelbommel	Bakhuisje
Abraxas	Opperheks	Heksenkunst
127	Bezem	Os Florian
Heksenboek	Zalfje van schildpadeieren en muizenkeutels	Het kastanjemannetje
Heksenexamen	Meneer Peperkorrel	Sneeuwpop
Bloksberg	Boswachter	Carnaval
Heksendans	Bloemenmeisje	Raaf Kreks
Walpurgisnacht	Vrijdagsrust	Heksenraad

Mogelijkheid 10: stukje naspelen

Opdracht bij blz. 59 Thomas, Fietje en De kleine heks

Verwerk de tekst van hoofdstuk *Gasten op vrijdag* (bladzijde 57 t/m 60) tot een toneelstukje dat uw leerlingen kunnen opvoeren. Leuk voor bij een weekafsluiting.

Mogelijkheid 11: Dobbelspelletje

Maak zoveel setjes van twee dobbelstenen als u nodig heeft voor de volgende opdracht. Op één dobbelsteen schrijft u de woorden wie, wat, waar, wanneer, hoe en waarom. Op een ander de werkwoorden: is, geeft, doet, heeft, wil en kan. Zorg ook voor fiches zoals bijvoorbeeld bij het vlooienspel gebruikt worden.

Maak groepjes van ongeveer vier leerlingen. Om de beurt gooien ze met beide dobbelstenen en bedenken dan een vraag met de twee woorden erin. De vraag moet te maken hebben met het boek *De kleine heks*.

Voorbeelden:

Wie geeft de kleine heks opdracht om lopend naar huis te gaan na de heksenbijeenkomst?

Hoe is de naam van de raaf van de kleine heks?

Degene die het eerst het antwoord op de vraag weet, krijgt een fiche. Speel het spelletje ongeveer een half uur. Wie heeft de meeste fiches?

- In bijlage 5 vindt u een sjabloon van een dobbelsteen

C- Afsluiting: Laat de eindproducten door de leerlingen in de klas presenteren of maak er een tentoonstelling van die u bijvoorbeeld tijdens een ouderavond kunt tonen of een semipermanente plaats op uw school kunt geven. U kunt natuurlijk ook een heksenbal organiseren waarbij iedereen zich mag verkleeden als een personage uit *De kleine heks*.

5) De titel van het boek is goed / niet goed gekozen omdat:

---

6) Hoe vind je het boek?

- leuk
- spannend
- grappig
- saai
- anders:
- droevig
- makkelijk
- moeilijk

---

7) Eén ding dat ik over het boek wil zeggen:

---

8) Het boek krijgt van mij:

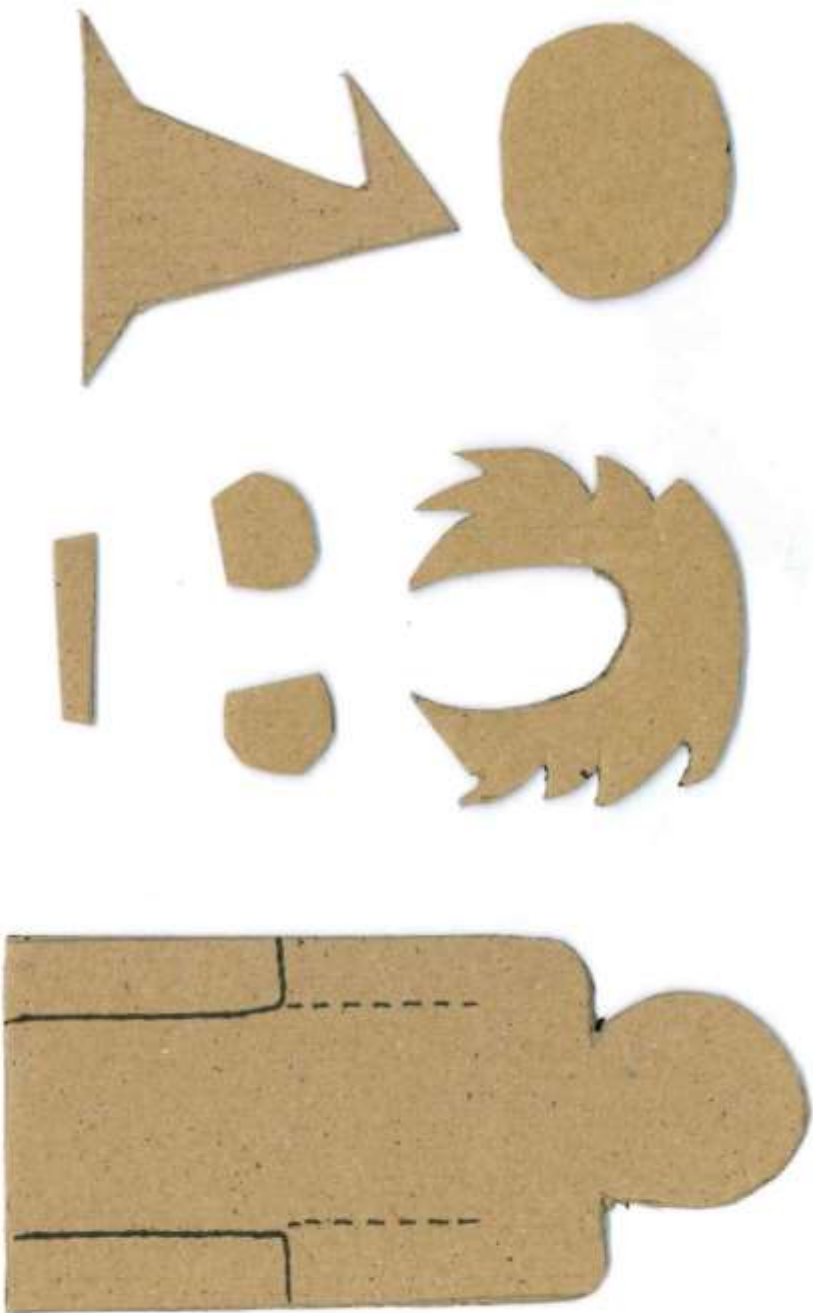

Bijlage 3

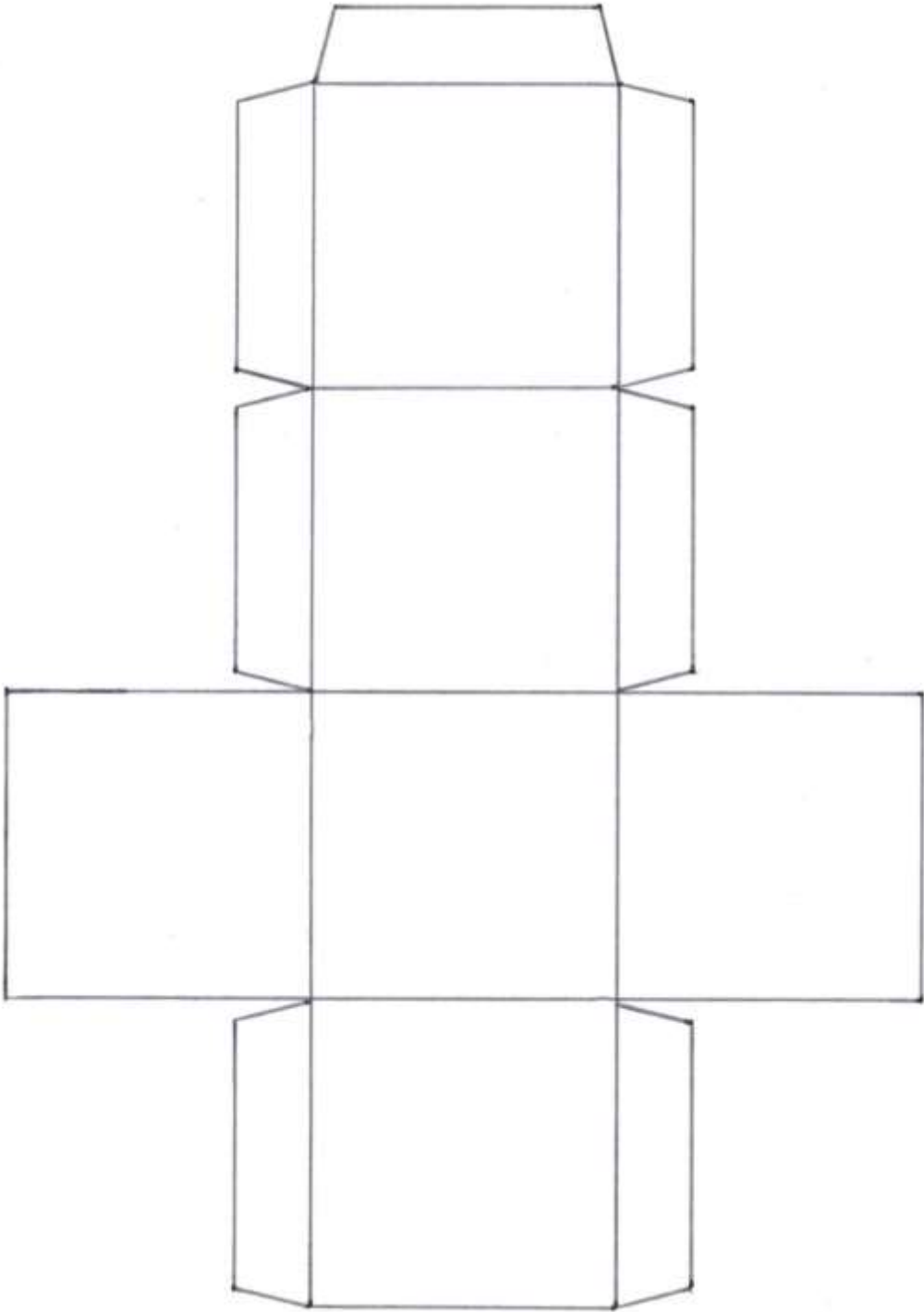
Antwoorden op de examenvragen van suggestie 4:

- Hoe oud is *De kleine heks*?
127 jaar
- Hoe heet de raaf uit het verhaal?
Abraxas
- Wanneer wordt het grote heksenfeest gehouden?
Tijdens de Walpurgisnacht
- Waar wordt het grote heksenfeest gehouden?
Op de Bloksberg
- Hoe heet de boze petemoei van *De kleine heks*?
Petemoei Rommelbommel
- Raad eens: hoeveel heksensoorten worden er in het boek genoemd?
Acht (bladzijde 15)
- Waarom wil *De kleine heks* zo graag dansen op het grote heksenfeest?
Ze wil de heksendans dansen
- Wat is de straf van de opperheks voor *De kleine heks* als ze toch op het grote feest verschijnt?
Ze moet lopen naar huis – haar bezem wordt verbrand
- Waar gaat *De kleine heks* een nieuwe bezem kopen?
Bij meneer Peperkorrel in de winkel
- Hoe helpt *De kleine heks* de oude dametjes die geen hout mogen rapen van de boswachter?
Ze betovert hem zodat hij steeds het tegenovergestelde zegt van wat hij wil.
Dat tegenovergestelde is steeds aardig.

Bijlage 4

Bijlage 5

Bijlage 6

Link mogelijkheid 2: <https://www.youtube.com/watch?v=v07ApO-sZ0E>

Link mogelijkheid 3: <https://www.youtube.com/watch?v=lmjNoeVVaSc>

Link mogelijkheid 5: <https://www.knutselidee.nl/knippen/heksenhoed.htm>

Link mogelijkheid 8: <https://www.youtube.com/watch?v=1L993HNAa8M>

Link mogelijkheid 8 – lesbrief:

http://www.scvo.nl/downloads/edukaosie/Muziek_carnaval_des_animeaux.pdf